

ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓ

4700 Mátészalka, Rákóczi utca 41. (hrsz.: 3348/1)

KÉSZÍTETTÉK

Karácsony Rita
okl. művészettörténész

Kelecsényi Kristóf
okl. művészettörténész

Dr. Székely Márton
okl. építészmérnök

2022. november 30.

TARTALOMJEGYZÉK

Helytörténet.....	3
Építkezések a századforduló környékén	3
Építkezések a gyors fejlődésnek induló Mátészalkán	4
A Rákóczi utca 41. szám alatti épület	6
Előzmények az ingatlanon	6
Az épület keletkezésének építészettörténeti kontextusa	7
Építészeti leírás	8
Irodalom- és forrásjegyzék.....	11
Mellékletek	12
1. sz. melléklet – archív térképek és légifotók.....	12
2. sz. melléklet – archív képeslapok Mátészalka korabeli épületeiről	24
3. sz. melléklet – fotódokumentáció	44

Helytörténet

Építkezések a századforduló környékén

Mátészalka mezővárosból lett nagyközség a 19. század második felére. 1772-ben évenként még csak egy országos vására volt, ami 1828-ra négyre szaporodott, és idővel évenként hatszor rendeztek országos kirakodóvásárt a település vásárterén, amely jórészt a mai Kölcsey téren foglalt helyet. A 19. század második felében pedig péntekenként hetipiacot is tartottak.

A település 19. század végi fejlődése ugyan nem hasonlítható össze a Trianon után megyeszékhellyé váló Mátészalka rohamos léptékű átalakulásával, azonban két tényezőt így is érdemes kiemelni ebből az időszakból. Az egyik a villanyvilágítás bevezetése, a másik pedig a vasúthálózat kiépítése. 1887. augusztus 20-án futott be Nyíregyházáról az első vasúti szerelvény Mátészalkára, amellyel a település visszanyerte regionális centrum-jellegét, és bonyolította a környékbeli falvak termék- és állatfőlöslegének összegyűjtését, szállítását. A következő években elkészült a Mátészalka–Záhony, a Mátészalka–Nagykároly, Mátészalka–Szatmárnémeti vasútvonal is, és ezzel a település egyúttal vasúti csomóponttá is vált.

A kutatások és az emlékezet alapján Mátészalkán gyulladt ki elsőként a villanyvilágítás Magyarország területén – a Trianon előtti Magyarországot nézve Temesvár után másodikként. A kutatók eltérő adatokkal szolgálnak a kérdésben, de valamikor 1882 és 1888 között került sor erre a jeles eseményre. A magyar posta 1963-ban a faluvillamosítás 75. évfordulója alkalmából emlékbélyeget is kibocsátott „A faluvillamosítás befejezésére, Mátészalka 1888 – Aporliget 1963” felirattal.

Az áramot a Szalkai Gyártelep adta, 1888-tól kezdve azonban még csak néhány lakóház, középület és pár tucat utcai lámpa számára, gyakori áramkimaradásokkal. A villanyvilágítás egyik elindítójának a lakóháza sem maradhatott ki természetesen: Schwartz Mór földszintes, hangsúlyos toronnyal ellátott épületét az 1880-as években emelték a Kossuth utcában, ahová a Rákóczi utcán keresztül jutott el az áram a Gyártelepről. A már rendszeres szolgáltatást nyújtó villanytelep valamikor 1910 körül épülhetett fel.

A közlekedés, a kereskedelem, a közigazgatás és egyáltalán az életkörülmények fejlődésével összefüggésben a 19. század végén, 20. század elején számos új épület emelésére került sor Mátészalkán, egyrészt az észak-déli irányú főút vonalán, illetve a két nyugat-keleti irányú utca mentén. Ekkoriban épült fel többek között a mai Kossuth utcán a városháza épülete, a már említett római katolikus templom, illetve Szalkai Schwartz Jakab és családja villája, amely 1906-tól polgári fiúiskolaként működött. A historizáló stílusú földszintes és egyemeletes épületek mellett 1910 táján sorra emelkedtek a szecessziós jegyeket is előszeretettel felvonultató, többnyire változatos oromzatokkal, jellegzetes kőburkolatú lábazattal ellátott lakó- és középületek, mint amilyen az egykori Feldman-féle üzletház a Kossuth utcán, az egykori vasúti szálloda, vagy a Csizmadia-palota (ma Képes Géza Városi Könyvtár) a Bajcsy-Zsilinszky utcán.

Építkezések a gyors fejlődésnek induló Mátészalkán

Mátészalka tehát már a 19. század végén, 20. század elején a városiasodás útjára lépett, amit a leglátványosabban az újonnan emelt historizáló-szecessziós épületek fejeztek ki a korban, átalakítva a korábbi, falusias utcaképet. Ennek az időszaknak az emlékét néhány, a mellékletben látható mátészalkai képeslap őrzi.

A két világháború között a település nagymértékű fejlődésnek indult, hiszen előbb Szatmár megye, majd pedig Szatmár-, Ugocsa- és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegye székhelyeként hivatali szempontból és kereskedelmileg is kiemelkedő szerepet kapott. Megyeszékhellyé alakítását az 1910 előtt kiépített, rendkívül jó vasúthálózata indokolta első helyen.

Trianon után ugrásszerűen nőtt a lakosság szám, ami egyfelől a menekültek, másrészt a megyeszékhellyé válás következtében keletkezett új munkahelyekre jelentkezők érkezésével magyarázható. Míg 1900-ban 5405 fő lakott Mátészalkán, addig 1920-ban már 6519, 1930-ban 9125, majd ez a szám 1949-ben 11 055-re emelkedett.

Az új szerepkörnek köszönhetően újabb, nagyobb szabású épületekre volt szükség. Az 1920-as években először felépült az ideiglenes megyeháza klasszicizáló stílusú épülete a mai Kölcsey téren, majd 1927-ben elkészült végleges otthona is a Kölcsey utcában, amely a második világháború után egy ideig járási hivatalként, azóta kulturális központként funkcionál.

Folytatódott az utcák, közterek rendezése, az utak aszfaltozása. 1939-re Mátészalkának már 64 utcája lett. Parkosították, fásították a Kossuth utcát, a Kölcsey teret. Az első világháború

hőseinek emlékére felállították a Hősök Emlékiskoláját, és döntöttek a Hősök terén egy emlékszobor megrendeléséről is.

A Kazinczy utca és a Hősök tere sarkán 1924-ben felépítették az iparosok és kereskedők székházát. Ahogy Fábrián Sándor összefoglalta, 1939-ben az épület már számos célt szolgált: helyet kapott benne a Varga Ferenc építész buzgó elnöklete és Tóth Árpád hozzáértően lelkes jegyzősége alatt működő Ipartestület hivatalos helyisége, az Iparoskör olvasóhelyisége, a régi kaszinó helyett 1932-ben alakult Társaskör és végül, de nem utolsó sorban az Ónody Dániel-féle Vármegyei Nagyvendéglő kezelésében sokszor használt parkettás díszterem, az a hely, ahol a kerületi színtársulat és a helyi műkedvelők rendezték előadásait, testületek az összejöveteleket és egyesületek is a bálakat.

Az említett régi kaszinó a kézműiparosok székházával nagyjából egy időben kapott otthont: 1925-ben, szintén a Kölcsey téren emelték terméskő lábazatos, oromfalas, szimmetrikus épületét.

A népességszám hirtelen növekedése még sürgetőbbé tette a lakáskérdést. A lakások száma egy kimutatás szerint 1920 és 1930 között 6519-ről 9125-re emelkedett, míg a lakóépületeké 845-ről 1577-re. A vasútállomástól nyugatra eső területen teljesen új telepet létesítettek, szabályos utcahálózattal, kispolgári lakóházakkal, népiskolával, sportolási lehetőséggel. Tisztviselők számára is épültek új lakások ugyancsak az 1920-as évek első felében.

A két világháború között átadták a Magyar Királyi Téli Gazdasági Iskolát és a hozzá tartozó konviktust, valamint a korszerűen felszerelt közkórház épületét is. A városias Mátészalka szépen rendezett közterei, harmonikus utcaképei ugyancsak néhány, a mellékletben szereplő archív képeslapon láthatók.

Az 1910-es, 1920-as években tervebe vett és lezajlott fontosabb építkezésekről a nyíregyházi levéltár iratanyagán kívül a helyi sajtóból tájékozódhatunk, mindenekelőtt a *Mátészalka, Mátészalka és a Vidéke*, illetve a *Nyírvidék* egyes számaiból.

Valószínűsíthetően ebben a két évtizedben valósult meg a jelen dokumentáció tárgyát képező épület is, a meglévő lakóház bontását követően. Polgári lakóház lévén azonban nem tartozott a jelentősebb építkezések sorába, így a helyi sajtóban és a levéltári iratanyagban sem találtunk róla információt. Ebben az esetben a ház építésének körülbelüli idejét és Mátészalka építészeti életében elfoglalt jelentőségét stíluskritikai alapon, a kortárs építkezésekkel összehasonlítva tudjuk csak meghatározni.

A Rákóczi utca 41. szám alatti épület

Előzmények az ingatlanon

A kutatás tárgyát képező ingatlan korabeli tulajdonviszonyairól sajnos kevés információval rendelkezünk. Telekkönyv hiányában egyedül a birtokvázatok, illetve változási jegyzékek lehetnek segítségünkre. Nyíregyházán, a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárában megtalálhatók az 1891-es kataszteri felméréshez készített felvételi előrajzok, valamint az ezekhez tartozó birtokrészleti jegyzőkönyv is fennmaradt. Változási jegyzékek az 1940-es, 1950-es évekből maradtak ránk, ekkoriban azonban az érintett ingatlan nem került eladásra.

Az 1891-es dokumentumok alapján megállapíthatjuk, hogy az akkori Szélvég (ma Rákóczi) utcáról nyíló, észak-déli irányban hosszan elnyúló telek Kovács György tulajdonát képezte. A 62. szám alatt álló ingatlan az utca felől haladva lakóházból, udvarból és gazdasági épületből (938. birtokrészlet szám, 347 négyszögöl), kertből (939–940. sz., 60 + 335 négyszögöl), valamint szántóföldből és a telek végében árokból (942. sz., 1352 négyszögöl) tevődött össze. Az egytraktusos, téglalap alaprajzú épület az utcára merőlegesen helyezkedett el a telek északnyugati sarkában, míg a kisebb léptékű gazdasági építmény valamivel délebbre, és a keleti telekhatárhoz igazodva, az utcára szintén merőlegesen húzódott.

A lakóház egy egyszerű, a tájegységre jellemző, három helyiségből álló parasztház lehetett: lakószobával, tisztaszobával és a kettő közötti, szabadkéményes pitvarral. Mivel az 1820-as, 1830-as évekre fa már alig állt a lakosság rendelkezésére, így többnyire sárból, vályogból építkeztek, míg a tetőfedésre nád, gyékény, sás szolgált. Leginkább csak a középületek, mindenekelőtt a templomok épültek nemesebb anyagból, így kőből vagy téglából. Kovács György lakóháza is egy egyszerű, az akkori életkörülményeknek megfelelő nádfedeles, fehérre meszelt vályogépület lehetett.

A 19. század végi tulajdonosról kevés információval rendelkezünk. Egy 1882-es forrásanyag alapján feltételezhetjük, hogy választott képviselőtestületi tag volt. A bíró munkáját segítő, 40 főből álló testület fele vagyoni helyzet alapján került kiválasztásra, ők voltak a

virilisták, míg a másik fele tényleges választás útján. 1882-ben Mátészalka legnagyobb földbirtokosai és egyben virilistái a következők voltak: Schwartz Mór, Éles Pál, Ilosvay Ferenc, Fogarassy Gyula, Weisz Ármin, id. Schwartz Jakab, Schwartz Sámuel, Papp Arthur, Weisz Bernát, dr. Neuburg Gyuka, Tauczig Dávid, Éless Béla, Reök Gyula, Budaházy Mihály Grün Kain, Weisz Jakab, Keller Adolf, Nagy Lajos, Ilosvay Endre, Fülep Ignác (póttagok: Rottenstein Hermann Fogarassy Sándor). A választott tagok pedig: id. Csizmadia István, id. Csizmadia Mihály, dr. Czeizler Sándor, Varga Sándor, Frankl Albert, Fogarassy József, Kerekes János, Kern Imre, *Kovács György*, Kovács Lajos, id. Mándy Ferenc, Molnár István, id. Rácz István, Sondor Mihály, Tomori Szabó Mózes, Tauszig Gyula.

A Szélvég utca 62. szám alatti ingatlan szomszédjai egyébként az egyik választott tag, id. Csizmadia Mihály tulajdonát képezték. Kovács Györggyel hasonló társadalmi helyzetben állhattak, bár a birtokjegyzék alapján a Csizmadia család jóval több telekkel rendelkezett a településen. Kovács Györgynek a Szélvég utcai ingatlanon kívül három további birtokrészlet volt a tulajdonában 1891-ben: a Jármí út mentén a 3435. szám alatt rét és árok (1433 négyszögöl), a 3436. alatt szántóföld és árok (1397 négyszögöl), valamint a Kertaljának nevezett területen 2 hold és 401 négyszögöl nagyságú szántóföld és árok (1362. sz.).

A 19. század végén a Szélvég (mai Rákóczi utca) volt tulajdonképpen az egyetlen jelentős nyugat-keleti irányú útvonala a településnek, amely az észak-déli irányú főutca középső részébe torkollott. A két útvonal találkozásánál kialakult téren áll a többszáz éves múltra visszatekintő református, illetve az 1893-ban épített római katolikus templom.

Az épület keletkezésének építészettörténeti kontextusa

A századforduló kisvárosi építészetében jellemzőek a településközpontokban a földszintes, ritkábban egy-, de legfeljebb kétemeletes, zárt sorú beépítésben álló házak. A 19. század végén az Alföld városai lassanként a városiasodás útjára léptek a kiegyezés után meginduló polgárosodásnak köszönhetően. Így az addig igen elmaradott Mátészalkán is kezdetét vette a fejlődés, ahogy már fentebb említettük, a századforduló előtt felépült a Kossuth utcai új városháza, és néhány rangosabb magánépület, mint például a Szalkai- villa. Ezek az 1890-es évek historizáló stílusában valósultak meg, rajtuk kívül ekkoriban még néhány földszintes polgári lakóépület létezett a városban, melyek szintén a historizáló építészeti divatot követték. A századforduló után jelentek meg a városközpontban (a Kossuth utcán és a Hősök

terén) a szecessziós épületek, köztük egy-kettő már emelettel is rendelkezett. A település néhány egyszerű középületén és templomain kívül lényegében családi házakból állt, előfordultak utcára merőleges hagyományos népi épületek is – vegyesen keveredve a szerény, de már modernebb polgári, kisvárosias lakóházakkal. Ezek közül emelkedett ki a helyi földbirtokos, id. Csizmadia Mihály által 1911-ben építtetett emeletes sarokház (képét lásd: Ar07), melynek földszintjén bankfiók, gyógyszertár és üzletek, míg emeletén az építtető saját lakása és további bérlakások kaptak helyet. A korabeli helyi sajtó méltatta, hogy az épület legalább minimálisan enyhít a tapasztalható lakásínségen. A földszintes épületállományból egyetlen emeletével is kimagasló épület valóban meghatározó volt az utcaképben, de a vonatkozó sajtóhír által használt „épületkolosszus” jelzőt talán túlzásnak tarthatjuk. Elmondható, hogy a bérházak ezután sem terjedtek el a településen, a családi házas építési mód maradt uralkodó.

Építészeti leírás

A ház utcai homlokzata földszintes, háromtengelyes, melynek nyílásritmusa A-B-A. Lábazatát ciklopfalazás szerű rusztikus mészkőburkolat borítja az ablakkönyöklőpárkány magasságáig. A homogén textúrájú tömbkő falazatot csupán a homlokzat szélein, illetve a középső tengely két oldalán elhelyezkedő összesen négy lizéna tagolja – ezekbe némileg szabályosabb formájú kősorokat raktak. A könyöklőmagasság fölött a homlokzat vakolt, a lizénák ezen a szinten is folytatódnak a lábazatiakkal azonos helyeken, egyszerű vakolt kváderezéssel díszítve.

Az A-tengelyekben lévő két szélső ikerablak keretezése edikula-szerű, egyenes szemöldökpárkánnyal. Az ikerablakok mindkét tagjának mindkét oldalán (tehát középen kettős) félpillérek állnak, melyek lábazata nem a könyöklő magasságában indul, hanem tagolatlan ívelt állókonzolokon állnak, fejezetük pedig párkányszerű fogsoros tagozat, a középső kettős félpillérek fejezete összevont. A félpilléreken ülő egyenes vonalú szemöldökpárkányok szintén fogsorral ellátott hármastagozatok.

A középső ablak keretezését az előbbiekhöz hasonlóan konzolokra állított félpillérek adják, de egyéni fejezetekkel. Itt is egy egyenes szemöldökpárkányt láthatunk, amely egy kicsit alacsonyabb és kisebb kiülésű, mint az ikerablakoké. Továbbá az egész edikula egy nagy félköríves vak árkádívvel van keretezve, melynek szélén architráv profil fut körbe.

A főpárkány a két oldalsó szakaszon klasszikus formák redukciója, triglif-szerű álló hasábok váltakoznak metopé-szerű kazettákkal a frízmagasságban, felette hármastagozat záróprofil fut körbe, melyre már az eresz ül. A középső mezőben az ereszlemez megszakad, ezáltal nyitott oromzat koronázza a középső részt a párkányvonal felett, az ereszmegszakításban ovális címerszerű mező található. A két tagolatlan, mindössze zárótagozattal ellátott törpepillér közé ékelődik a tört vonalú oromzat, mely két szélén homorú negyedköríves, tetején pedig egyenes lezárást kapott. Maga az orommező egyszerű, növényi ornamentikát idéző díszítése a homlokzat többi részétől eltérően inkább beleillik a 20. század eleji magyaros szecesszió fősodrába.

A tető formája az utcavonallal párhuzamos nyeregtető, melyet rombuszpala fed. Az oldalsó és hátsó homlokzatok az utcai oldallal ellentétben teljesen dísztelen simára vakolt felületűek. Az udvari homlokzat középtengelyében kisméretű, kontyolt tetős veranda található, ahonnan a bejárat nyílik – mellyel együtt az épület tulajdonképpen T-alaprajzú.

A ház stíluskritikai alapú datálása

A részletes kutatás során sem sikerült építési terveket vagy iratokat fellelni, de még az építés korszakára vonatkozó telekkönyvek sem maradtak fenn. Konkrét adatok híján csupán a – jelenleg már csak fotókról ismerhető – utcai kialakítás stíluskritikájával becsülhetjük meg a ház felépültének idejét.

A Rákóczi utcában is szabadon álló, illetve utcavonalra épített házakat emeltek ekkoriban, a jelen kutatás tárgyát képező épület is egy léptékében és igény szintjében hasonló ház mellett állt. Bár e jobb oldali szomszéd díszítését tekintve némileg konvencionálisabb, a helyi építőmesterek aktuális divatot kevésbé követő módszereit tekintve nem bizonyos, hogy emiatt korábbra is datálható. A nagy kerttel és melléképületekkel rendelkező lakóház egy nagyobb háromszobás lakást tartalmazhatott, minden bizonnyal Mátészalka egyik módosabb polgárának otthonaként épült a 20. század elején, vélhetőleg a korábban (1891-ben már biztosan) itt álló, utcára merőlegesen álló hosszúkas téglány alakú lakóépület és a melléképületek bontásával.

A vegyes, inkább provinciális jellegű architektúra szecessziós és naivan absztrahált historizáló díszítőelemeket vegyít, az ablakkialakítás inkább az első világháborút megelőző időszakot idézi, ugyanakkor az egyszerűsített historizálás kicsit előrevetíti a két világháború

közötti időszak stílusát is. A lábazati kőfalazattal megegyezőt az 1910-es években, de bizonyíthatóan még az 1920-as évek közepén is alkalmaztak más mátészalkai épületeken. Például az 1910 körüli Feldman-házon, vagy a szintén ekkoriban emelt Vasúti-szállón is ugyanilyen textúrájú kőfalazat borítja az amúgy vakolt homlokzatú épületek lábazatát. Az első világháború után, az 1920-as évek közepén elkészült kaszinón és katolikus plébánián is szintén nagyon hasonló, de talán szabályosabb burkolatot használtak. A településen az 1920-as években nagyszámú lakásépítés zajlott, így kézenfekvő lenne, hogy épületünk is ebbe az építési hullámba esett bele, vegyes stílusából adódóan azonban ugyanennyire indokolt az 1910-es évekre történő datálás.

Mindezek figyelembevételével a ház felépülését 1910–1925 közé tehetjük. Utóéletéről nem állnak rendelkezésre pontos adatok, annyi azonban bizonyos, hogy a légifotók tanúsága szerint a ház telkének megosztására 1966 és 1971 között sor került, illetve 1976-tól kezdve a tulajdonviszonyokat is nyomon követhetjük: 1976-ban Gáll Sándor és felesége vásárolták meg a telken álló lakóházat, gazdasági épületet és udvart (1022 m²). 2008-ban öröklés útján Gáll Judit (2/4), Kókai Ferencné (1/2), Király Regina (1/4), Király Sándor (1/4) tulajdonába került, majd 2021-ben a Bereg Konstruktőr Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. vásárolta meg.

Össességében az épület tömegformájával és részletképzésével illeszkedett Mátészalka történeti városképébe, homlokzatának megformáltsága párban állt a város egyszerűbb középületeinek színvonalával, stílusának elemei pedig jellemzőek voltak a település 19–20. század fordulóján általánosan kialakult képeire.

Irodalom- és forrásjegyzék

fentrol.hu – légifotók

Jósa András Múzeum – archív képeslapok

Képes Géza Városi Könyvtár – értéktár

MNL SZSZBML – birtokrajzok, jegyzékek

Országos Széchenyi Könyvtár, Képeslapok – archív képeslapok

Zempléni Múzeum, Szerencs – archív képeslapok

Fábián Sándor(szerk.): *Magyar városok és vármegyék monográfiája 28. Szatmár, Ugocsa és Bereg K. E. E. vármegyék 1924–1938*, Budapest 1939

Csomár Zoltán, dr.: *Mátészalka*, Mátészalka 1968

Ujváry Zoltán (szerk.): *Mátészalka története*, Debrecen 1992

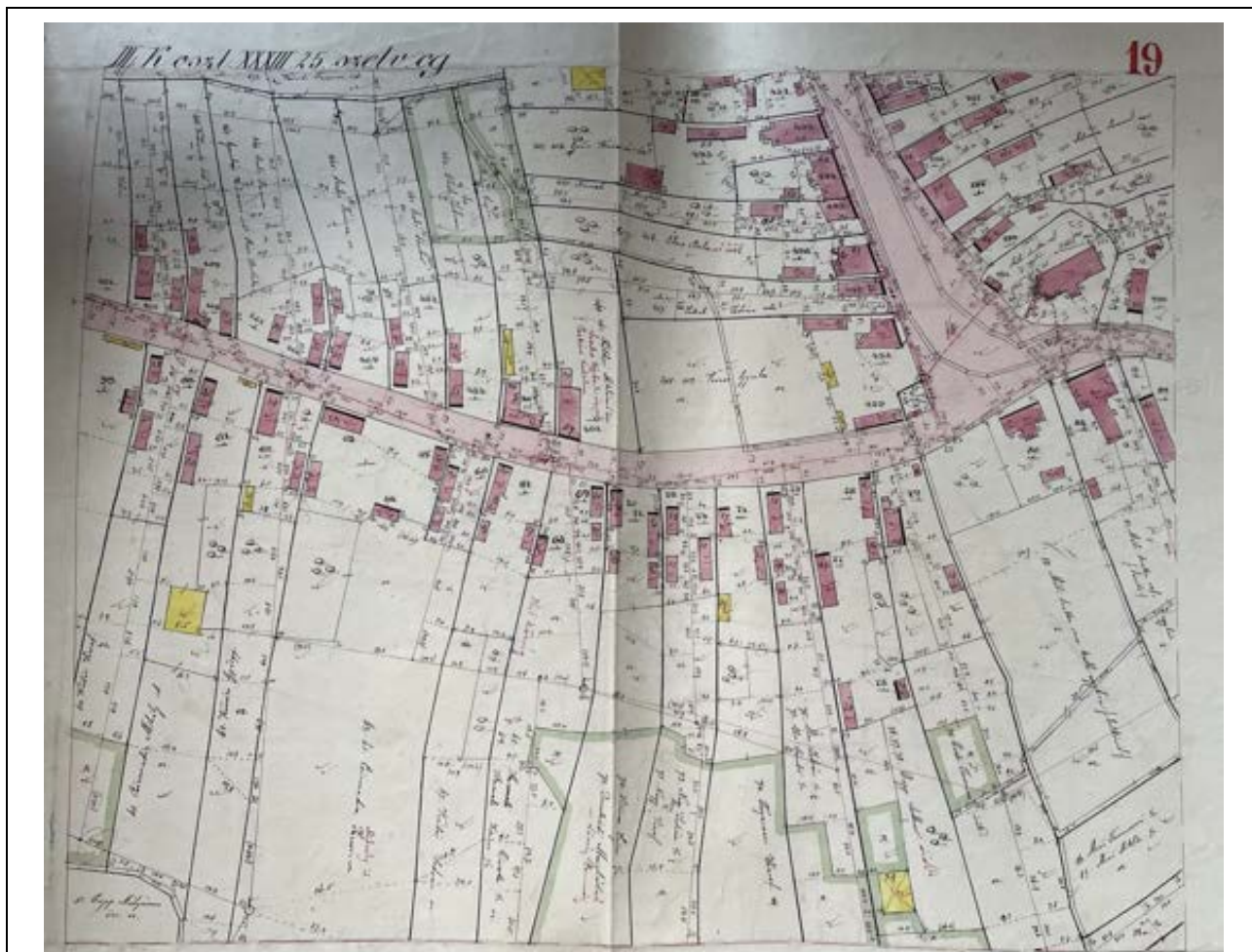
MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet – archív térképek és légifotók

A melléklet összefoglaló tartalma

SZÁM	LEÍRÁS
Tr01	Mátészalka nagyközség felvételi előrajzának részlete, 1891 (MNL SZSZBML)
Tr02	Mátészalka nagyközség felvételi előrajzának részlete, 1891 (MNL SZSZBML)
Tr03	Mátészalka kataszteri térképe, 1891 (maps.arcanum)
Tr04	Mátészalka kataszteri térképének részlete, a mai Rákóczi utca, 1891 (maps.arcanum)
Tr05	Mátészalka kataszteri térképének részlete, rajta Kovács György 62. számmal jelzett ingatlana, 1891 (maps.arcanum)
Tr06	Mátészalka nagyközség kézzel rajzolt térképe, 1948, részlet (MNL SZSZBML T 036)
Tr07	Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1965 (fentrol.hu, 0524_7629)
Tr08	Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1965 (fentrol.hu, 0524_7629)
Tr09	Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1966 (fentrol.hu, 0604_5915)
Tr10	Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1966 (fentrol.hu, 0604_5915)
Tr11	Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1970 (fentrol.hu, 0219_3164)
Tr12	Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1970 (fentrol.hu, 0219_3164)
Tr13	Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1971 (fentrol.hu, 0024_6706)
Tr14	Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1971 (fentrol.hu, 0024_6706)
Tr15	Légifotó, 2022 (Google Maps)

Az alábbiakban közölt tervrajzok és egyéb ábrák szerzői jogai kizárólag a dokumentációban való szereplés esetére rendezettek, publikációjuk esetén a forrásban megjelölt jogtulajdonosokkal szükséges a kapcsolatot felvenni.

Tr01

Mátészalka nagyközség felvételi előrajzának részlete, 1891 (MNL SZSZBML)

Tr02 | Mátészalka nagyközség felvételi előrajzának részlete, 1891 (MNL SZSZBML)

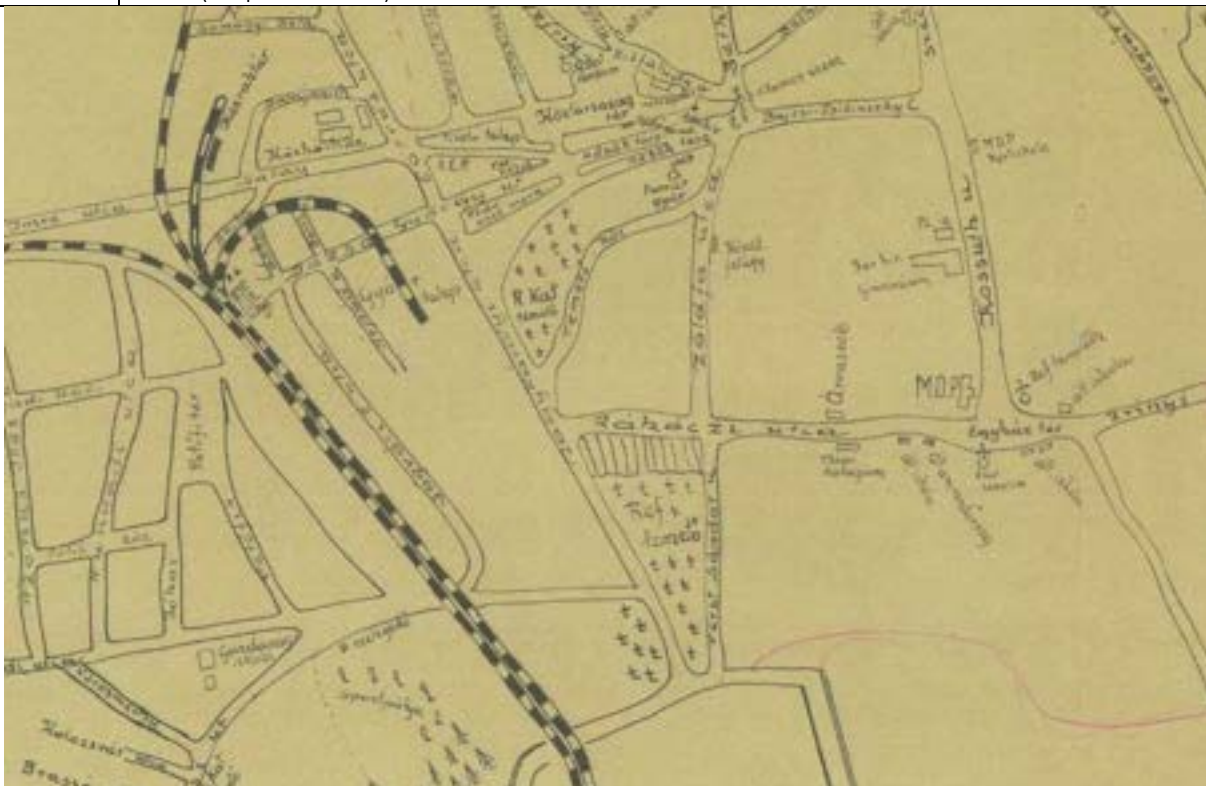

Tr03 | Mátészalka kataszteri térképe, 1891 (maps.arcanum)

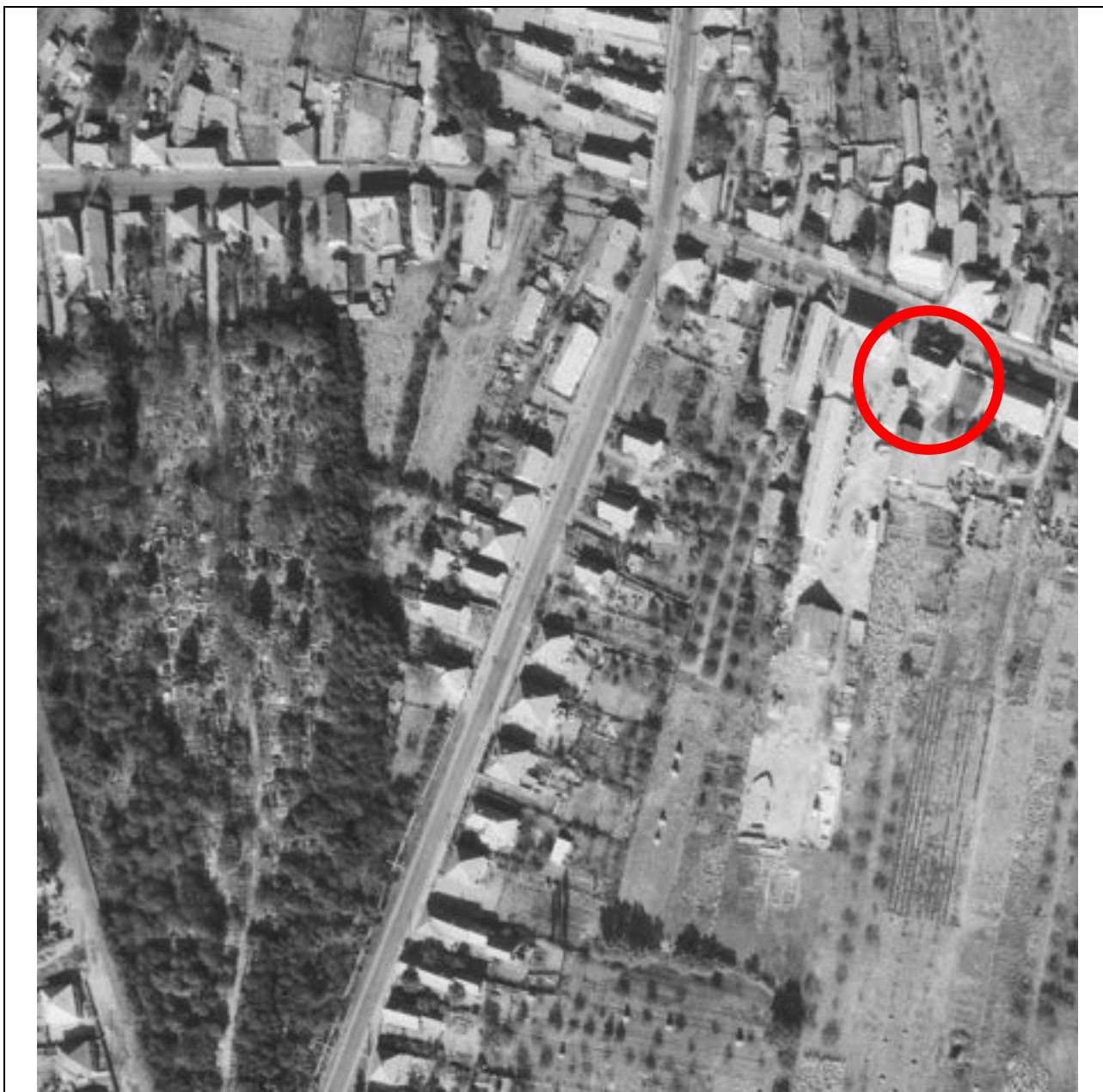

Tr04 Mátészalka kataszteri térképének részlete, a mai Rákóczi utca, 1891 (maps.arcanum)

Tr05 Mátészalka kataszteri térképének részlete, rajta Kovács György 62. számmal jelzett ingatlana, 1891 (maps.arcanum)

Tr06 Mátészalka nagyközség kézzel rajzolt térképe, 1948, részlet (MNL SZSZBML T 036)

Tr07

Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1965 (fentrol.hu, 0524_7629)

Tr08

Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1965 (fentrol.hu, 0524_7629)

Tr09

Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1966 (fentrol.hu, 0604_5915)

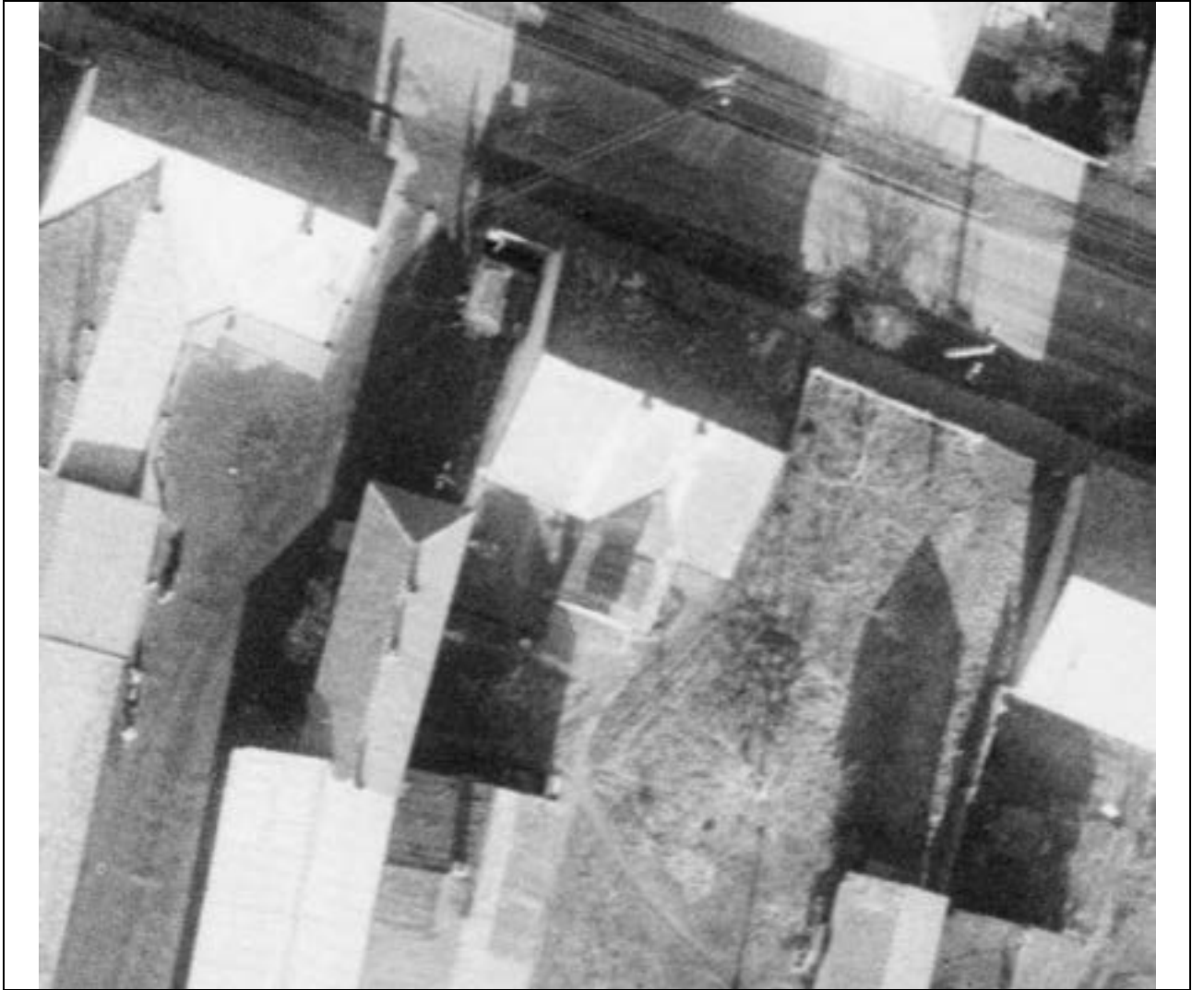
Tr10

Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1966 (fentrol.hu, 0604_5915)

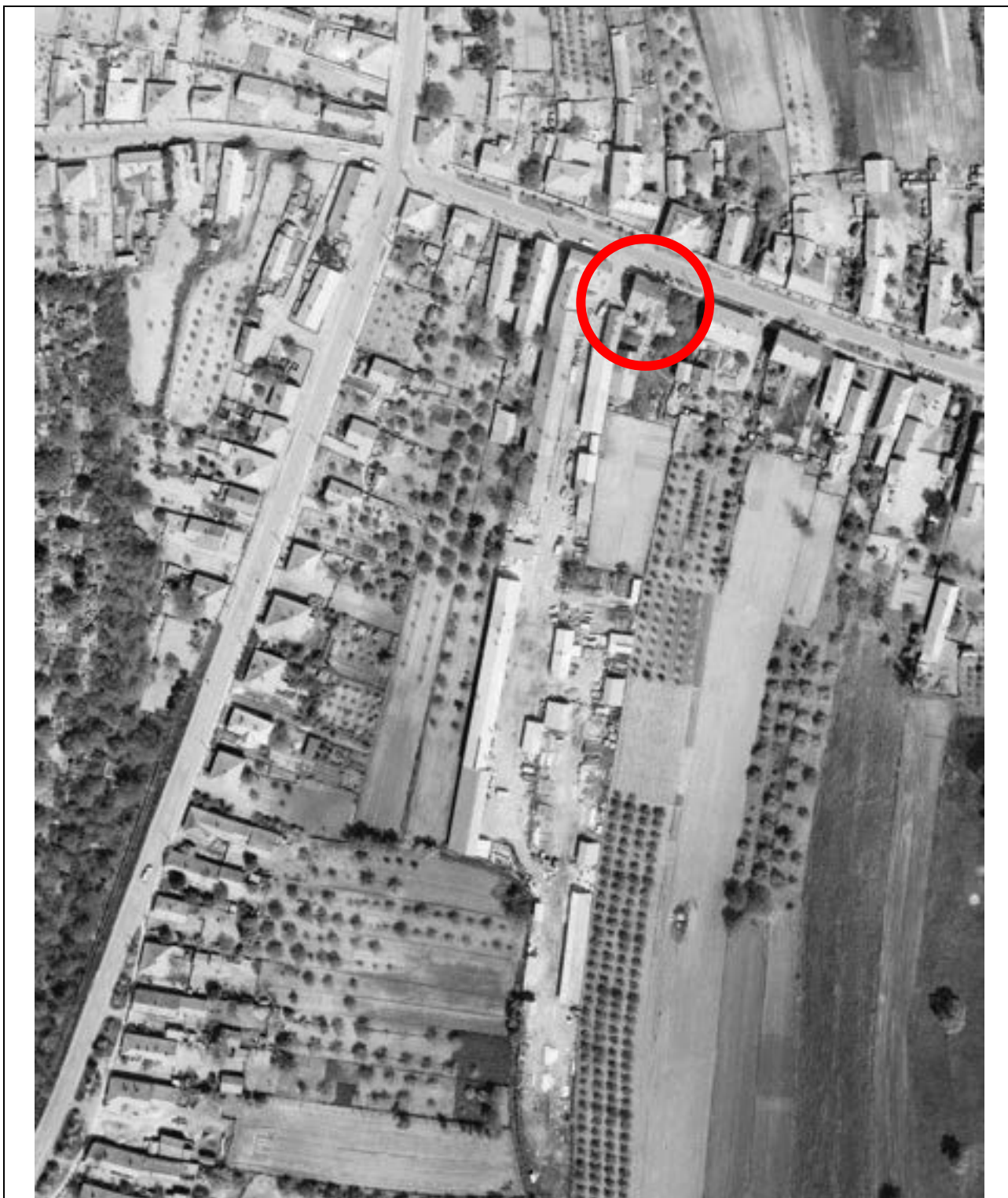
Tr11

Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1970 (fentrol.hu, 0219_3164)

Tr12

Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1970 (fentrol.hu, 0219_3164)

Tr13

Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1971 (fentrol.hu, 0024_6706)

Tr14

Légifotó, rajta a Rákóczi utca részlete a 41. szám alatti ingatlannal, 1971 (fentrol.hu, 0024_6706)

Tr15

Légifotó, 2022 (Google Maps)

2. sz. melléklet – archív képeslapok Mátészalka korabeli épületeiről

A melléklet összefoglaló tartalma

SZÁM	LEÍRÁS
Ar01	Mátészalkai képeslap, rajta a városháza és a Szalkai-villa, 1900-as évek eleje (OSZK Képeslapok)
Ar02	Mátészalkai képeslap, rajta a Royal-kávéház épülete, 1900-as évek eleje (Zempléni Múzeum, Szerencs, 76840)
Ar03	Mátészalkai képeslap, a Kossuth utca észak felől, 1900-as évek eleje (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0221791)
Ar04	Mátészalkai képeslap, a régi pályaudvar épülete, 1900-as évek eleje (Zempléni Múzeum, Szerencs, 85749)
Ar05	Mátészalkai képeslap, református templom, 1910-es évek (OSZK Képeslapok)
Ar06	Mátészalkai látkép, a Kossuth utca, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161779)
Ar07	Mátészalkai képeslap, az egykori Csizmadia-palota, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 76838)
Ar08	Mátészalkai képeslap, az egykori vasúti szálloda, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 85750)
Ar09	Mátészalkai képeslap, az egykori vasúti szálloda, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 85752)
Ar10	Mátészalkai képeslap, a zsinagóga épülete, 1910-es évek (Jósa András Múzeum, 691793A)
Ar11	Mátészalkai képeslap, a MÁV Osztálymérnökség épülete, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 85753)
Ar12	Mátészalkai képeslap, a Kossuth utca, 1910-es évek (Jósa András Múzeum, 691798trt)
Ar13	Mátészalkai képeslap, a Hősök tere, 1920-es évek (OSZK Képeslapok)
Ar14	Mátészalkai képeslap, az egykori járásbíróház épülete, Feldman-ház, 1920-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161744)
Ar15	Mátészalkai képeslap, Iparosok és kereskedők háza, 1920-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161747)
Ar16	Mátészalkai képeslap, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161763)
Ar17	Mátészalkai képeslap, a megyeháza épülete, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161754)
Ar18	Mátészalkai képeslap, a pályaudvar épülete, 1920-as évek (OSZK Képeslapok)
Ar19	Mátészalkai képeslap, a volt Szalkai-villa, a polgári fiúiskola épülete, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161757)
Ar20	Mátészalkai képeslap, a megyeháza első épülete, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161753)
Ar21	Mátészalkai képeslap, az iparosok székháza, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161746)
Ar22	Mátészalkai képeslap, Hősök tere, 1920-as évek (OSZK Képeslapok)
Ar23	Mátészalkai képeslap, jobb oldalt a református templom, 1920-as évek (OSZK Képeslapok)
Ar24	Mátészalkai képeslap, a kaszinó új épülete, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161743)
Ar25	Mátészalkai képeslap, Hősök tere, 1930-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161780)
Ar26	Mátészalkai képeslap, Hősök tere, 1930-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161794)
Ar27	Mátészalkai képeslap, 1930-as évek (OSZK Képeslapok)
Ar28	Mátészalkai képeslap, Kossuth utca, 1930-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 161788)
Ar29	Mátészalkai képeslap, római katolikus templom, 1930-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 161788)
Ar30	Mátészalkai képeslap, a megyeháza új épülete, 1930-as évek (OSZK Képeslapok)

Ar31	Mátészalkai képeslap, 1940 k. (Zempléni Múzeum, Szerencs, 76839)
Ar32	Mátészalkai képeslap, 1940 k. (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0017395)
Ar33	Mátészalkai képeslap, közkórház, 1940 k. (OSZK Képeslapok)
Ar34	Mátészalkai képeslap, 1953 k. (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161767)

Az alábbiakban közölt tervrajzok és egyéb ábrák szerzői jogai kizárólag a dokumentációban való szereplés esetére rendezettek, publikációjuk esetén a forrásban megjelölt jogtulajdonosokkal szükséges a kapcsolatot felvenni.

Ar01

Mátészalkai képeslap, rajta a városháza és a Szalkai-villa, 1900-as évek eleje (OSZK Képeslapok)

Ar02

Mátészalkai képeslap, rajta a Royal-kávéház épülete, 1900-as évek eleje (Zempléni Múzeum, Szerencs, 76840)

Ar03

Mátészalkai képeslap, a Kossuth utca észak felől, 1900-as évek eleje (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0221791)

Ar04

Mátészalkai képeslap, a régi pályaudvar épülete, 1900-as évek eleje (Zempléni Múzeum, Szerencs, 85749)

Ar05

Mátészalkai képeslap, református templom, 1910-es évek (OSZK Képeslapok)

Ar06

Mátészalkai látkép, a Kossuth utca, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161779)

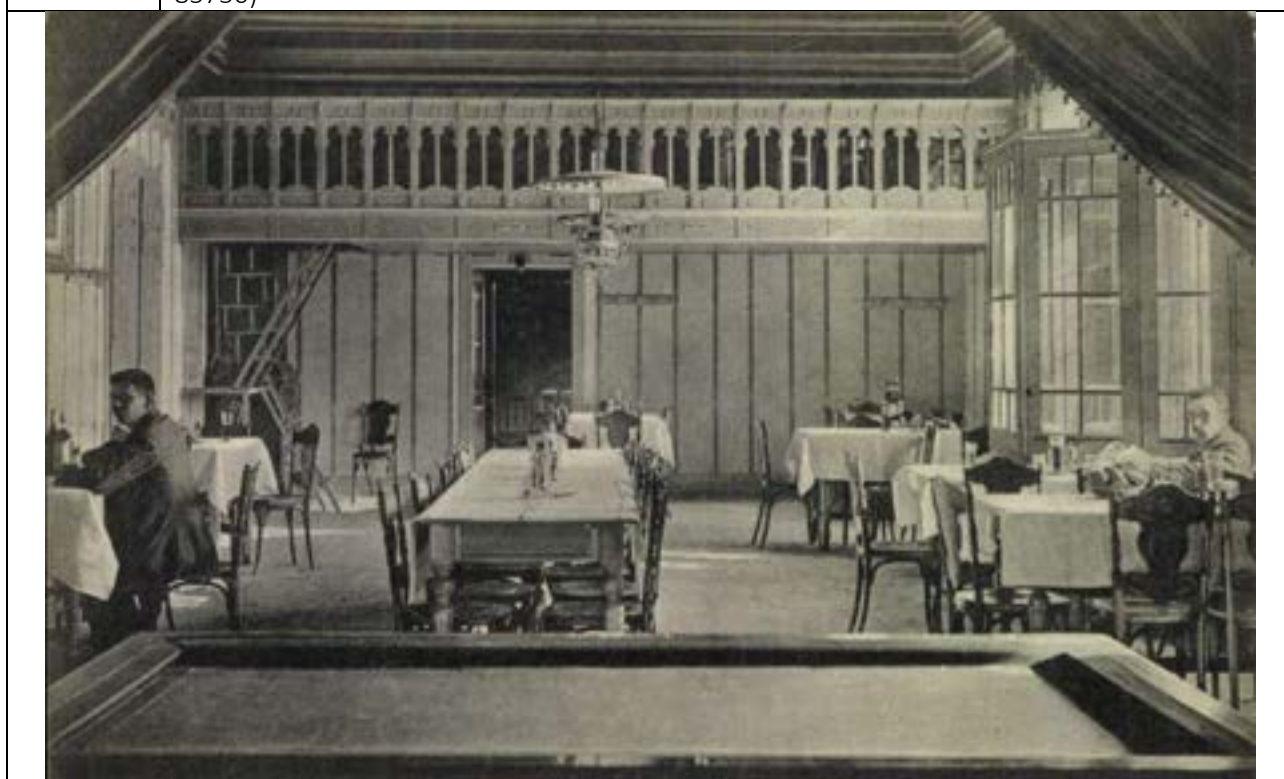
Ar07

Mátészalkai képeslap, az egykori Csizmadia-palota, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 76838)

Ar08

Mátészalkai képeslap, az egykori vasúti szálloda, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 85750)

Ar09

Mátészalkai képeslap, az egykori vasúti szálloda, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 85752)

Ar10 | Mátészalkai képeslap, a zsinagóga épülete, 1910-es évek (Jósa András Múzeum, 691793A)

Ar11 | Mátészalkai képeslap, a MÁV Osztálymérnökség épülete, 1910-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 85753)

Ar12

Mátészalkai képeslap, a Kossuth utca, 1910-es évek (Jósa András Múzeum, 691798trt)

Ar13

Mátészalkai képeslap, a Hősök tere, 1920-es évek (OSZK Képeslapok)

Ar14

Mátészalkai képeslap, az egykori járásbírótság épülete, Feldman-ház, 1920-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161744)

Ar15

Mátészalkai képeslap, Iparosok és kereskedők háza, 1920-es évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161747)

Ar16

Mátészalkai képeslap, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161763)

Ar17

Mátészalkai képeslap, a megyeháza épülete, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161754)

Ar18

Mátészalkai képeslap, a pályaudvar épülete, 1920-as évek (OSZK Képeslapok)

Ar19

Mátészalkai képeslap, a volt Szalkai-villa, a polgári fiúiskola épülete, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161757)

Mátészalka

Vármegyeháza

Ar20

Mátészalkai képeslap, a megyeháza első épülete, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161753)

MÁTÉSZALKA . Nagyvendéglő.

Ar21

Mátészalkai képeslap, az iparosok székháza, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161746)

Mátészalkai

Hősök tere

Ar22

Mátészalkai képeslap, Hősök tere, 1920-as évek (OSZK Képeslapok)

Mátészalka

Látkép a ref. templommal

Ar23

Mátészalkai képeslap, jobb oldalt a református templom, 1920-as évek (OSZK Képeslapok)

Mátészalka

Kaszinó

Ar24

Mátészalkai képeslap, a kaszinó új épülete, 1920-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161743)

Ar25

Mátészalkai képeslap, Hősök tere, 1930-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161780)

Ar26

Mátészalkai képeslap, Hősök tere, 1930-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161794)

Ar27 | Mátészalkai képeslap, 1930-as évek (OSZK Képeslapok)

Ar28 | Mátészalkai képeslap, Kossuth utca, 1930-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 161788)

Ar29

Mátészalkai képeslap, római katolikus templom, 1930-as évek (Zempléni Múzeum, Szerencs, 161788)

Ar30

Mátészalkai képeslap, a megyeháza új épülete, 1930-as évek (OSZK Képeslapok)

Ar31

Mátészalkai képeslap, 1940 k. (Zempléni Múzeum, Szerencs, 76839)

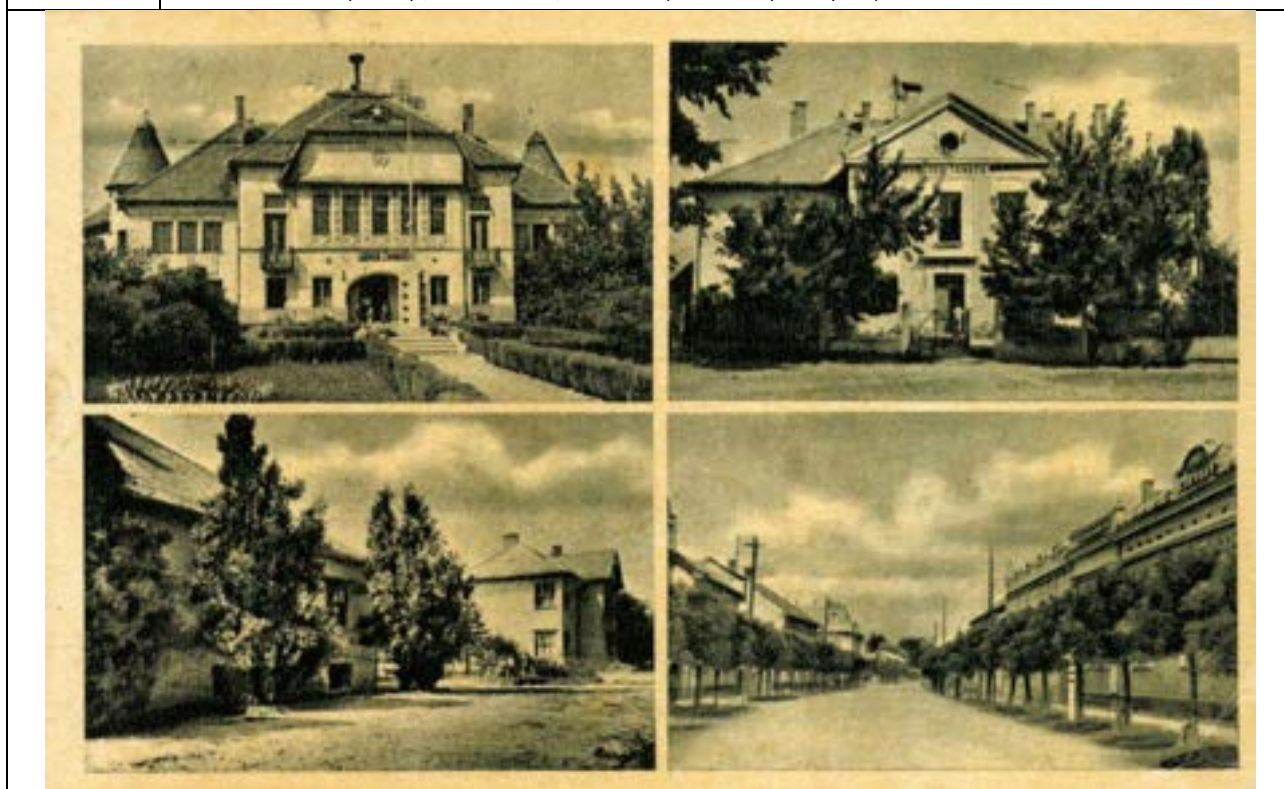
Ar32

Mátészalkai képeslap, 1940 k. (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0017395)

Ar33

Mátészalkai képeslap, közkórház, 1940 k. (OSZK Képeslapok)

Ar34

Mátészalkai képeslap, 1953 k. (Zempléni Múzeum, Szerencs, 0161767)

3. sz. melléklet – fotódokumentáció

A melléklet összefoglaló tartalma

SZÁM	LEÍRÁS
F01	Az utcai homlokzat romló állapota (2012)
F02	Az épület északnyugat felől (2012)
F03	Az épület északkelet felől (2012)
F04	Az utcai homlokzat leromlott állapota (2021)
F05	Az épület és környezete (2021)
F06	Az épület kelet felől (2021)
F07	Az épület összképe az utca felől a bontás előtt (2022)
F08	Az oromzat bontás előtt (2022)
F09	Az utcai homlokzat középső tengelye az oromzattal bontás előtt (2022)
F10	A homlokzat nyugat felől erős rövidülésben bontás előtt (2022)
F11	Ikerablak a bontás előtt (2022)
F12	Az eredeti vasbeton kerítés három megmaradt eleme (Székely Márton 2022)
F13	A megmaradt kerítés vasbeton oszlopa (Székely Márton 2022)
F14	Külső ajtó tokja a kertben deponálva (Székely Márton 2022)
F15	Csempeburkolat (2022)
F16	Csempeburkolat (2022)
F17	Csempeburkolat (2022)

Az alábbiakban közölt tervrajzok és egyéb ábrák szerzői jogai kizárólag a dokumentációban való szereplés esetére rendezettek, publikációjuk esetén a forrásban megjelölt jogtulajdonosokkal szükséges a kapcsolatot felvenni.

F01 | Az utcai homlokzat romló állapota (2012)

F02 | Az épület északnyugat felől (2012)

F03 | Az épület északkelet felől (2012)

F04 | Az utcai homlokzat leromlott állapota (2021)

F05 | Az épület és környezete (2021)

F06 | Az épület kelet felől (2021)

F07

Az épület összképe az utca felől a bontás előtt (2022)

F08

Az oromzat bontás előtt (2022)

F09

Az utcai homlokzat középső tengelye az oromzattal bontás előtt (2022)

F10

A homlokzat nyugat felől erős rövidülésben bontás előtt (2022)

F11 | Ikerablak a bontás előtt (2022)

F12 | Az eredeti vasbeton kerítés három megmaradt eleme (Székely Márton 2022)

F13 | A megmaradt kerítés vasbeton oszlopa (Székely Márton 2022)

F14 | Külső ajtó tokja a kertben deponálva (Székely Márton 2022)

F15 | Csempeburkolat (2022)

F16 | Csempeburkolat (2022)

F17	Csempeburkolat (2022)
------------	-----------------------